

Säkerhetsrelaterade händelser under säsongen 2008/09

Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp (SIG)

Sammanfattning

Under säsongen 2009/08 genomfördes 4014 turer med totalt 34 210 deltagare enligt färdrapporterna, vilket är fler än någonsin i Skridskonätets historia. Isutbredningen under säsongen var relativt normal, klart bättre än de två tidigare rätt milda säsongerna. Lokala skillnader kan dock ha förekommit. 201 plurr och 159 skador har rapporterats under säsongen.

12 massplurr med totalt 38 plurrade personer, inträffade under säsongen. Det är nära en femtedel av alla plurr. Massplurr innebär en stor risk, med stor risk för skador, ofta mer komplicerad räddning samt färre personer som kan bistå vid räddningen. Man bör därför alltid åka på ett sätt som minskar risken för att flera personer plurrar samtidigt och hålla betryggande avstånd till den som åker först, men också mellan deltagarna vid behov. Detta är särskilt viktigt i små grupper.

I de snabbare grupperna är antalet plurr per deltagare högre än genomsnittet är för alla grupper, vilket delvis kan förklaras med att risken ökar vid högre fart. Hög fart ökar dessutom risken för skador vid plurr och fall. Farten bör därför anpassas till isförhållandena.

På isspaningsturer förekommer också fler plurr per deltagare än för genomsnittsgruppen. Detta är kanske inte så konstigt då isspaning ofta sker på nyisar eller i övrigt osäkra isar. Eftersom grupperna vid isspaning ofta är små, bör man beakta risken att flera eller alla i gruppen plurrar samtidigt, och anpassa åkningen för att undvika detta.

Plurr i sund samt vid in- och utlopp är vanliga. Dessa plurr bör gå att minska genom att studera kartan innan turen och notera var dessa förekommer och var extra aktsam där.

Annmärkningsvärt många plurr har inträffat på saltis, varav flera massplurr, trots relativt få turer på saltis. Saltis är betydligt mer svårbedömd än sötis.

De vanligaste skadorna är huvud- och ansiktsskador samt skador på axlar, armar och händer. Bland de allvarigare skadorna dominerar frakturer på armar och händer samt axelskador. De flesta skador orsakas av fall, där skridskon fastnat i en spricka eller annat hinder på isen. Snötäckta isar ökar risken för fallskador. En mycket allvarlig huvudskada med risk för bestående problem har inträffat under säsongen. Antal skador per person är tämligen lika mellan grupperna, men fler icketriviala skador sker i de snabbare grupperna. Allvarliga arm- och axelskador är dock vanligast i grupp 5. Privatturer och isspaningsturer har få registrerade skador. För att minska skadorna bör farten och uppmärksamheten anpassas till isens beskaffenhet och deltagarnas förmåga. Hjälmskydd mot allvarliga huvudskador.

De flesta rapporter innehåller bra beskrivningar över de incidenter som inträffat. Vissa rapporter har dock ingen eller mycket bristfällig information. Det är ett starkt önskemål att alla skador och plurr ges en tydlig beskrivning i färdrapporten. Mer allvarigare incidenter bör ges en utförlig beskrivning. Undvik dock att namnge drabbade personer. Avge gärna avvikelserapport.

SIG noterar att de flesta plurr är triviala, vilket kan tolkas som att de flesta av våra medlemmar och grupper är väl utrustade och förberedda för att hantera plurrningar samt har fungerande rutiner för detta.

Summary in English

Skridskonätet (skridsko.net) is an organization for collaboration between nearly 80 skating clubs for tour skating on natural ice. Most member clubs are from Sweden, but there are also member clubs from Finland, Norway and the Netherlands. SIG (Skridskonätet Safety Information Group) collects, analyzes and distributes safety information among the members.

During the season 2008/09 there was 4014 skating tours with 34,210 participants reported on Skridskonätet. 201 plurr¹ and 159 injuries were reported.

12 multiple plurr (3 or more plurr simultaneously, or the whole group in the water) with a total of 38 individual plurr were reported. Multiple plurr is defined as a dangerous situation with higher risks for injuries, more complex rescue operation and less available people to support the rescue. It is therefore important to keep a distance to the first person in the group to avoid multiple plurr.

A higher frequency of plurr is observed in the faster groups (1-3). Higher speed increases the risk for plurr and injuries. It is recommended to adapt the speed to the ice conditions.

A higher frequency of plurr per person is also observed in groups scouting for new ice. Scouting groups are often small. These groups should beware of the risk of plurr of all participants in the group at the same time.

Plurr near inflows and outflows in lakes, and in straits/sounds are common. It is advisable to check on the map, where inflows and outflows are located, before the start of the tour.

A considerably higher frequency of plurr is observed on sea ice. Sea ice is more complex and more difficult to judge than freshwater ice.

The most common injuries are injuries on head and shoulders and fractures on arms and hands. The majority of all injuries are caused by falls, often in cracks or on snow covered ice. One very serious head injury was observed. Helmets will most likely protect against head injuries.

Most reports does well describe incidents that occurred during the tour. But some have little or no information about what happened. It is important that all incidents are described in the reports.

¹ The Swedish term "plurr" is used when someone unintentionally goes through the ice or falls into open water.

Om Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp

Skridskonätets säkerhetsinformationsgrupp (SIG) bildades i sin nuvarande form efter Ishelg 2008 i Söderköping. SIG har till uppgift att förmedla säkerhetsrelaterad information mellan föreningarna inom Skridskonätet och dess medlemmar. Som en del av detta arbete har SIG sammanställt uppgifter om skador och plurr som inkommer via avvikelserapporter och färdrapporter, i syfte att ge en rättvisande bild över de skador och plurr som förekommer vid medlemmarnas skridskoåkning, för att framöver kunna minska risken för allvarliga händelser.

Medverkande i SIG har varit Henry Johansson (Friluftsförbundet Järfälla), Maria Lindén (Långfärdsskridsko i Västerås), Rebecca Stenberg (Friluftsförbundet Nyköping) samt sammanställande Johan Porsby (Stockholms skridskoseglarklubb).

Rapport över säsongens säkerhetsrelaterade händelser

Säsongen 2008/09 var ett relativt gott isår. Skridskonätets färdrapportdatabas noteras 34 208 turdeltagare, vilket är fler än någonsin. (Säsongen 1996/97 registrerades visserligen drygt 42 000 turdeltagare, men 32 000 av dessa är dubbelregistrering av det holländska elvastadsloppet 16 000 deltagare, vilket påvisar risken med att okritiskt använda siffror från färdrapporterna.)

Under säsongen har det rapporterats 193 färdrapporter med plurr, 142 färdrapporter med olycksfall samt 66 avvikelserapporter. Dessa har SIG gått igenom. I vissa fall har vi tagit kontakt med de inblandade för kompletterande information. Efter genomgång och bortgallring av dubletter, del- och halvplurr, övningsplurr samt incidenter som drabbat personer utomför gruppen, har vi räknat till 201 plurr samt 159 skador bland deltagarna på turerna. 4 rapporter berör problem med utrustningen. Bilder kopplade till färdrapporterna har i många fall visat sig ge värdefull information om isläge och andra omständigheter.

Incidenter som drabbat utomstående är ej medräknade. En allmän statistik över drunkningar och isolyckor förs av Svenska Livräddningssällskapet (sls.se). Vi har noterat att organiserade och privata grupper inom Skridskonätet vid ett flertal tillfällen hjälpt till att rädda utomstående personer som gått genom isen.

Eftersom detta är första säsongen som en sammanställning görs av skador och plurr över hela Skridskonätet finns tidigare statistik att jämföra med. Stockholms skridskoseglarklubb (SSSK) har dock fört statistik över skador och plurr under flera år. På alla rapporterade turer inom Skridskonätet förekom i genomsnitt ett plurr per 170 deltagare. Som jämförelse hade SSSK ett plurr per 146 deltagare i år, och i genomsnitt under de sex senaste säsongerna ett plurr per 113 deltagare. Siffrorna är dock inte helt jämförbara då SSSK enbart för statistik över sina ordinarie ledarledda turer (ej privatturer, isspaning m.m.).

Skador är klassificerade efter de direkta konsekvenser som är rapporterade i färdrapporter och avvikelserapporter. Den slutgiltiga diagnosen kan dock avvika; en skada som initialt bedöms trivial kan senare visa sig ha allvarliga konsekvenser, vilket vi har haft begränsade möjligheter att följa upp. Plurr är bedömda utifrån potentiell risk för allvarliga konsekvenser. Detta är svårbedömt. Därför har i många fall en schablonmässig mall används för klassificering, där t.ex. massplurr graderats som allvarlig händelse (grad 3). Det kan ge en missvisande bild i de enskilda fallen, men bedöms ge en god bild över risknivån totalt sett.

Klassificering av rapporter

Grad	Beskrivning	Antal rapporter ¹	Kommentar
-	Bortfall	44	Incidenter går inte att gradera pga. bristfälliga uppgifter
0	Irrelevanta	57	Incidenter graderas som irrelevanta (dubletter, del- och halvplurr, övningsplurr samt incidenter som drabbat utomstående, skämt etc.)
1	Triviala	159	
2	Medium	36	Huvudsakligen skador
3	Allvarliga	37	Varav många massplurr samt frakturer
4	Livshotande/ risk för men	1	Ett fall med allvarlig huvudskada med risk för långvariga men
5	Dödsfall	0	
Totalt		334	

¹ En rapport kan omfatta flera plurr och skador.

Gradering av incidenter

Generellt har definitioner, beteckningar och graderingar försökt anpassas till den terminologi som används inom utredning och forskning om olyckor och skador, företrädesvis inom friluftsliv. Dels för att vi inte vill uppfinna hjulet i onödan, dels för att en förhoppning är att på sikt och med större underlag kunna relatera skridskoavvikelser till avvikelser inom friluftsliv mer generellt och lära oss också av andras erfarenheter.

En graderingsmall baserad på forskning om skador och olyckor inom friluftsliv har använts¹ men modifierats för långfärdsskridskoverksamhet. Följande indikatorer har används för gradering av skador och plurr. En händelse graderas normalt efter den högsta grad där någon av indikatorerna är uppfyllda. Då syftet med graderingen varit att identifiera incidenter som kan innebära förhöjd risk för allvarliga plurr och skador, har som regel den högre gradering används vid tveksamma fall.

Att observera är att antalet rapporter, antalet incidenter och antal klassificerade plurr och skador nedan skiljer sig åt. En rapport kan innehålla flera olika incidenter, (händelser som avviker från det förutsedda eller önskvärda). På samma sätt kan incidenter omfatta både plurr (här räknas en plurrad person som ett plurr) och skador (endast personsador är medtagna).

¹ Davidson, G. (2003). Incident Severity Scale. Adapted and expanded from the Accident Frequency Severity Chart (Priest, 1996). *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* Vol 4(1).

Graderingsmall

Allmänt	Skada	Plurr
1. Trivial Kan fortsätta turen	Mindre sår Blåmärken	Enkel räddning Inga men
2. Medium Måste/borde avbryta turen Sjukhusbesök/egenvård Larmad räddningstjänst Ambulanstransport	Mindre fraktur/spricka Enklare axelskada Stukning Sårskada, behöver sys/tejpas	Ej trivial räddning Plurr med skada Mer än 5 min i vattnet Upprepade plurr under tur
3. Allvarlig Räddningstjänst eller akutsjukvård nödvändig Kräver sjukhusvård Risk för långvariga men	Fraktur Axel ur led med komplikation Allvarlig nedkylning Större blödning	Massplurr/alla i vattnet Skada som påverkar räddningen Komplicerad räddning Extern assistans nödvändig Mer än 1 linlängd ut på svag is Mer än 10 min i vattnet
4. Livshotande Omfattande insats av räddningstjänst Längre sjukhusvistelse Risk för invaliditet	Allvarlig skada på inre organ/huvud Livshotande nedkylning/blödning	Stora problem att rädda plurrade ur vaken Mer än 15 min i vattnet
5. Dödsfall	Dödsfall	Dödsfall

Sammanställningar

Plurr och skador per grupp

Grupp ¹	Turer ²	Deltagare ²	Skador ³	Plurr ³	Deltagare per skada	Deltagare per plurr	Turer per plurr
I	42	364	2	5	182	73	8
II	130	1124	9	24	125	47	5
III	450	4309	28	37	154	116	12
IV	781	9503	43	38	221	250	21
V	486	6590	36	18	183	366	27
VI	45	581	2		291		
Annan ⁴	273	3913	15	17	261	230	16
Privat	1207	3851	12	32	321	120	38
Span	324	1023	2	14	512	73	23
Övriga ⁵	277	2952	10	16	295	185	17
Totalt	4015	34 210	159	201	215	170	20

Plurr- och skadefrekvenser som avviker med mer än en faktor 1,5 (+50% eller -33%) från genomsnittet för alla grupper under säsongen är markerade med fetstil.

Noter:

- 1 Innebörden av olika gruppbezeichnungar kan variera mellan medlemsföreningarna. Allmänt anses lägre siffra stå för grupp med snabbare tempo/längre åksträcka.
- 2 Antal deltagare och turer är tagna från Skridskonätets färdrapportdatabas. Dessa siffror är inte granskade och är inte helt tillförlitliga. De bedöms ändå ge en relativt rättvis bild av antal turer och åkare per grupp.
- 3 Antal skador och plurr är tagna från SIG:s sammanställning över säsongens incidenter.
- 4 Gruppbezeichnung "Annan" används för mycket olika typer av turer, i vissa fall tävlingar och andra udda aktiviteter. Vissa föreningar använder inte beteckningarna I – VI utan rapporterar alla sina turer under kategorin "Annan".
- 5 Övriga gruppbezeichnungar (Efter 65, Familjetur, Flaggtur, Iskurs, Lystur, Segling, Upp till 39 samt Välkommentur)

De snabbare grupperna 1 – 3 uppvisar fler plurr per deltagare och tur än genomsnittet

På isspaningsturer är antalet plurr per tur ungefär lika med genomsnittet, men eftersom grupperna är små är risken att plurra per deltagare väsentligt högre än genomsnittet.

Privatturerna uppvisar något högre plurrfrekvens per deltagare än genomsnittet, men klart lägre räknat per tur. Även i privatgrupperna är grupperna i genomsnitt små. Statistiken för privatturer är dock osäker, då enbart en mindre del av privatturerna är rapporterade. De rapporterade privatturerna är förmodligen inte representativa för alla privatturer.

Grupp 5 uppvisar en klart lägre plurrfrekvens än övriga grupper. Grupp 6 har inga registrerade plurr.

Bland skadorna ses en förhöjd frekvens i grupp 2, vilket kan ha samband med hög åkshastighet. Privatturer och isspaningsturer har anmärkningsvärt få registrerade skador.

Omständigheter vid plurr

För att utröna om det finns omständigheter som ökar risken för skador och plurr, har vi tittat på omständigheter som nämns i rapporterna. Vi har även tittat på allmänna omständigheter vid dagar med många skador och plurr.

Isförhållanden vid plurr

Angivna isförhållanden	Trivial	Medium	Allvarlig	Oklar	Alla
Tunn is	18	1	1	5	25
Råk	21		1		22
Saltis	7		6	1	14
Sund	8		1	1	10
Våris	7		3		10
Uttunnande/isgräns	8				8
Vindbrunn	7			1	8
In/utflöde	3	1	3	1	8
Snötäckt is	3		2	2	7

Flertalet plurr är triviala. Anmärkningsvärt många plurr har inträffat på saltis, varav många klassificerats som allvarliga pga. massplurr, trots att antalet turer på saltis varit relativt få. Många plurr har skett vid sund samt in- och utflöden. Bättre kartstudier innan turen bör kunna reducera plurr vid dessa vanliga riskområden. Isgränser och vindbrunnar är andra vanliga plurrställen. Dessa kan vara svåra att upptäcka. Plurr vid råkar är mycket vanliga, men oftast inte allvarliga.

Dagar med många skador eller plurr

Under tio av säsongens dagar inträffade 5 eller fler plurr eller skador, samtidigt som plurr- eller skadefrekvenser översteg genomsnittet med mer än 50%. Hälften av säsongens plurr (100 av 201) inträffade under dessa dagar.

Datum	Plurr	Skador	Delta-gare	% av årets delt.	Delt. per plurr	Delt. per skada	Generell omständighet
2008-11-23	7		373	1.1%	53		Snötäckta nyisar
2009-01-18	5	14	1686	4.9%	337	120	Tjocka isar med sprickor, snöfläckar samt fastfrusna hinder
2009-01-24	7	2	310	0.9%	44	155	Snötäckta isar/regn
2009-01-25	8	2	691	2.0%	86	346	Regn/dimma
2009-02-07	16	3	433	1.3%	27	144	Plusgrader/dimma
2009-02-14	2	7	896	2.6%	448	128	Snötäckt isar
2009-02-15	20	11	1084	3.2%	54	99	Snötäckt is, sprickor/saltis
2009-02-21	15	5	1385	4.0%	92	277	Saltis
2009-03-01	15	2	503	1.5%	34	252	Saltis
2009-03-07	5	7	340	1.0%	68	49	Mulet, blidväder

Plurr- och skadefrekvenser som överstiger genomsnittet med 50% är markerade med fet stil.

Saltis medför en klart högre plurrfrekvens än genomsnittet. Många plurr sker vid blidväder, regn eller dimma. Snötäckta isar innebär både risk för plurr och skador. Snötäckta nyisar ökar risken för plurr. Snötäckta tjocka isar, som ofta har många sprickor, ökar risken för skador.

Anmärkningsvärt är den stora skillnaden i plurrfrekvens mellan lördag 14 respektive söndag 15 februari, trots likande väderförhållanden och ungefär lika många åkare. Drygt 8 gånger fler plurr per deltagare under söndagen. En notering är att man under söndagen i högre utsträckning åkte på skärgårdsis samt på Väneren.

Massplurr

Under säsongen inträffade 12 incidenter med massplurr med sammanlagt 38 plurrningar. Som massplurr räknar vi då 3 eller flera plurrar samtidigt. Som massplurr räknas också då samtliga i gruppen plurrar samtidigt (t.ex. 2 av 2), eller samtliga i en del av gruppen, som befunnit sig avskilt från övriga gruppen, plurrat samtidigt.

Massplurr bedöms som riskabla då det är många som behöver räddas, men få oplurrade som kan hjälpa till med räddningen. I en situation där samtliga eller större delen av gruppen plurrar samtidigt är givetvis mycket problematisk. Tillstöter komplikationer, t.ex. att någon blir skadas vid plurret, blir situationen snabbt allvarlig.

Skador

Skadetyyp	Trivial	Medium	Allvarlig	Livshotande/ risk för men	Bristande information	Alla
Fall, huvud/ansikte	32	13	2	1	1	49
Fall, hand/ arm/axelskador	8	13	17	0		38
Fall, ben/knä/fot	11	3	3	0		17
Övriga	5	4	1	0		10
Ej uppgift	12	6	0	0	27	45
Totalt	68	39	23	1	28	159

Majoriteten av alla skador är fallskador, ofta orsakade av fall till följd av sprickor eller andra hinder på isen, men ibland orsakat av att personer halkat på land. Bland de allvarliga skadorna dominerar hjärnskakningar, axlar som hoppat ur led samt frakturer på arm och händer. Den mest allvarliga skadan gäller en huvudskada med risk för bestående men. Hjälms kunde troligen förhindrat eller lindrat många huvudskador. Skador på ben, knä och fötter förekommer också. Övriga skador omfattar t.ex. muskelskador, trötthet, och svimning. Många av skadorna har inte gått att kategorisera pga. bristfälliga uppgifter i färdrapporterna.

Antal skador per person är tämligen lika mellan grupperna 1 - 6, men fler icketriviala skador sker i de snabbare grupperna (varav många ansiktsskador). Allvarliga arm- och axelskador är dock mer frekventa i grupp 5.

Isförhållanden vid skador

Förhållanden	Trivial	Medium	Allvarlig	Livshotande/ risk för men	Bortfall	Total
Sprickor	7	3	7	-	-	17
Överis	10	2	1	-	-	13
Snö på is/drevad snö/stöpsträngar	4	3	4	-	1	12
Hinder (skräp, stenar, vass etc.)	3	4	1	1	-	9
Ingen uppgift	19	16	5	-	21	61
Övriga förhållanden	26	11	5	0	6	48

Många av de allvarligare skadorna har orsakats fall till följd av sprickor. Även snö på isen är vanligt vid allvarliga skador.

Orsaker till incidenter

Angiven orsak till incident (skador eller plurr) i rapporten, eller orsak uppenbar av texten i rapporten.

Angiven orsak	Trivial	Medium	Allvarlig	Livshotande/ risk för men	Bortfall	Alla
Fall, alla typer	39	14	12	1	2	68
Typiska svagheter (udde, sund, grund, råkövergång etc.)	34	2	1		2	39
Åkning på tunn is	15	2	1		6	24
Litet avstånd mellan åkare	1	-	13			14
Bristande uppmärksamhet	10	-	1			11
Trötthet	3	2	1			6
Stor grupp	1	-	4			5
Fortsätter trots uppenbara varningssignaler	2	-	1			3
Stress	1		1			2
Följer inte ledaren	2					2
Ej angivet	32	16	6		32	86
Övriga	29	8	0	0	7	43

Många allvarliga incidenter orsakas av för dåligt avstånd inom gruppen. Som tidigare nämnts förorsakas många skador av fall.

Ålder och kön

Det har varit svårt att analysera incidenternas fördelning över ålder och kön. Dels är ålder och kön mycket sparsamt rapporterat, dels har vi inga uppgifter om åkarnas fördelning över ålder och kön på turerna. I de rapporter som anger kön har dock har anmärkningsvärt många allvarliga rapporterade skador drabbat kvinnor. Om det beror på tillfälligheter, skev rapportering eller har andra orsaker är svårt att avgöra, men det bör följas upp.

Incidenter fördelade på kön

Kön	Trivial	Medium	Allvarlig	Livshotande/ risk för men	Bortfall	Alla
Män	23	12	7		1	43
Kvinnor	6	6	8	1		21
Bortfall	3		3			6
Totalt	32	18	18	1	1	70

Räddningstjänst

Vid 9 incidenter har räddningstjänsten larmats. Vid 7 incidenter har ambulans används och i ett fall helikopter har hämtat den skadade. Vid ett tillfälle har räddningstjänst larmats men alla ambulanser i området har varit upptagna. SOS föreslog då att larma sjuktransport via en annan växel, som ej kunde hantera situationen. Den larmande gav då upp och ordnade en privat transport istället. Den aktuella klubben har varit i kontakt med SOS Alarm om incidenten. Samtliga utlarmningar har skett till följd av skador.

Slutsatser

Plurr

Vid merparten av alla plurr kommer de plurrade upp snabb för egen maskin eller med bistånd av färdkamraterna. De flesta deltagare har god utrustning som de kan hantera väl, och grupperna är överlag bra på att ta hand om eventuella plurr. Vid några fall har skador i samband med plurrningen komplicerat räddningen. En färdrapport noterar problem med att rädda plurrade långt ut på svag is. Antalet massplurr bör kunna reduceras med större avstånd till ledaren eller den som åker först.

Möjliga strategier för att minska risken för allvarliga plurr:

- Undvik att åka så att flera riskerar att plurra samtidigt. Detta är extra viktigt i små grupper. Håll alltid betryggande avstånd till den som åker först samt mellan deltagare om isen kräver det.
- Håll ned farten på svårbedömda isar. T.ex. på snötäckta eller vattenbegjutna isar.
- Studera på kartan var in- och utlopp förekommer. Var också extra misstänksam vid passage av uddar och sund. Se upp med falsk trygghet på bra is. Fina isförhållanden med tjocka kärnisar betyder inte att klassiska svaga partier försvinner.
- Var extra uppmärksam vid åkning på saltisar, vid plusgrader i luften samt på våris. Dessa isar är svårare att bedöma än kall sötis.
- Räddningslinan måste kunna tas fram och kastas utan att du behöver ta av dig ryggsäcken.

Råd vid plurr:

- Vänd alltid tillbaka till därifrån du kom, där isen säkert bär.
- Kryp hela vägen tillbaka till stabil is innan du reser dig upp, så att du inte riskera att plurra igen.

Möjligheten att med en karbinhake kunna koppla en kastad lina till ryggsäckens midjerem har i flera fall haft stor betydelse vid räddning av plurrade.

Viss försiktighet bör beaktas vid analys av fördelningen av plurr över grupper och isförhållanden m.m. då den statistiska säkerheten är låg. Erfarenheter från SSSK visar att plurrstatistiken kan variera kraftigt från år till år beroende på väderlek, isförhållanden och tillfälligheter. Slutsatserna i sammanfattningen bedöms ändå som relevanta

Skador

Majoriteten av alla skador beror på fall vid åkning, ofta orsakat av isytans beskaffenhet, t.ex. sprickor, överis, snöfläckar eller skräp på isen. Skador orsakade av halka på land förekommer också. De flesta skador drabbar huvud/ansiktet samt axel/arm/hand. Skador på knän samt ben- och fotfrakturer förekommer också i viss omfattning. En del skador har uppstått i samband med plurr. Hög fart ökar risken för allvarliga skador.

Handledsskydd kan eventuellt minska risken för handledsfrakturer, men kan vara svåra att kombinera med användning av pik och stavar. Mot armfrakturer samt skador på axelleden är det mer oklart om det finns bra skydd som hjälper mot dessa skador, mer än att anpassa farten och åkningen till isens beskaffenhet och till deltagarnas förmåga.

Möjliga strategier för att minska skadorna:

- Håll ned farten och var extra uppmärksam vid åkning på is med förhöjd fallrisk, såsom is med många glipande sprickor (vanligt på plogade banor samt äldre tjock is och vid kallt väder), nära land, snötäckta isar eller då det finns risk för överis.
- Beakta risken för att halka och därmed skada sig vid promenader på land.

- Hjälms minskar risken för allvarliga huvudskador.
- Handskar minskar risk för skador på händer som annars kan ge besvärliga men.

Förslag – rapporteringen framöver

För att förbättra kvaliteten i analysen framöver kan rapporteringen förbättras på vissa punkter:

För att undvika dubbelrapportering bör enbart incidenter som inträffar i den egna gruppen rapporteras med antal i färdrapporterna. Undvik också att rapportera avsiktliga plurr i övningssyfte samt halv- och delplurr i plurrstatistiken.

Några föreningar har egna gruppbezeichnungar och rapporterar sina turer under beteckningen "Annan", där turer av mycket vilt skilda slag samlas. Kvaliteten på analysen av incidenter och avvikelser kan förbättras med mer enhetliga beteckningar på turer, vilket även gynnar informationsutbytet på flera sätt inom Skridskonätet. Därför är det önskvärt om alla föreningar använder så lika gruppbezeichnungar som möjligt och beteckningarna I – VI (med lägre siffra för snabbare/längre turer) på normala ledarledda utfärder.

Beskriv incidenten, vad som sker och vad det får för konsekvenser. Ju tydligare det beskrivs i rapporten ju bättre förutsättningar finns det för att lära sig något av händelsen.

SIG vill tacka de personer och klubbar som bidragit med underlag till rapporterna.

SIG 2009-08-12